

Lärohandledning till

GUNGA ÅT SÖDER OCH NORR

Inlighetens kamp

Författare: Anna-Klara Mehlich
Illustratör: Sofia Falkenheim

LÄRARHANDLEDNING (ÅK 2-6)

Uppgifterna berör bland annat följande kunskapsmål för svenska i grundskolan (Lgr 11):

- Formulera sig och kommunicera i tal och skrift.
- Läs och analysera skönlitteratur och andra texter för olika syften.
- Urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer.

Uppgifterna är övergripande frågor kring bokens innehåll, dess karaktärer och budskap med fokus på vänskap, mod, mångfald och miljöns betydelse. Modern forskning har visat att strukturerade samtal om texter ökar elevers läsförståelse. Syftet med lärarhandledningen är att ge en struktur för samtal kring boken och därigenom bidra till ökad läsförståelse, nyfikenhet och kreativitet.

Lärarhandledningen är uppdelad i olika delar oberoende av varandra. Välj de övningar som du tycker passar för elevernas ålder och mognad:

- Diskussionsuppgifter innan eleverna börjat läsa boken
- Handledning till bokens två första kapitel
- Diskussionsuppgifter när eleverna läst ut boken
- Skrivövningar
- Intervjuövningar
- Bildövningar

”Ingen ska i skolan utsättas för diskriminering på grund av kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning, ålder eller funktionsnedsättning eller för annan kränkande behandling. Sådana tendenser ska aktivt motverkas.”
Lgr 11

UPPGIFTER INNAN ELEVERNA BÖRJAT LÄSA BOKEN

Låt eleverna diskutera följande frågor med varandra och diskutera dem sedan i helklass.

1. Bokens utseende och titel

Vad föreställer illustrationen på framsidan? Vilka detaljer finns det i den? Vilken känsla ger den?

Boken heter *Gunga åt Söder och Norr - Inlighetens kamp*. Vad kan menas med det? Vad skulle inlighet kunna betyda? Vad får titeln dig att tänka på? Vad för slags bok tror du det är (spännande, rolig, skräck, mystisk etc)? Vad får dig att tro det?

2. Bokens uppbyggnad

Boken är uppdelad i tre delar och varje del har ett namn och en illustration. Kan du hitta vad de tre delarna heter och vad deras illustrationer föreställer? Innan första delen börjar finns en kort prolog, en förtext. Läs den. Vad handlar den om? Varför tror du att den finns där? Vad känner du efter att ha läst den?

HANDLEDNING TILL BOKENS TVÅ FÖRSTA KAPITEL

1. Läs gemensamt

Läs de två första kapitlen i boken tillsammans. Det kan exempelvis ske genom högläsning då gruppen eller läraren turas om att läsa högt, parläsning då läsning sker parvis eller så kallad svansläsning. Svansläsning är en form av högläsning i stor eller liten grupp där det inte finns någon förutbestämd läsordning. Den som har lust fortsätter läsa när den föregående läsaren tystnar. Varje läsare läser minst en mening och max ett stycke.

2. Undersök okända ord och uttryck

När ni läser, stanna upp vid ord eller uttryck ni inte förstår. Läs om ordet, läs om hela meningen. Diskutera vad ordet kan betyda, om det finns ledtrådar i det som står i meningen och stycket ordet ingår i eller om ordet påminner om ett ord på ett annat språk.

3. Frågor att diskutera efter ni läst de två första kapitlen

- Är det dag eller natt då Aina möter den gamle mannen i gungstolen? Hur vet du det?
- Hur ser mannen i gungstolen ut? Hur betar han sig? Hur pratar han?
- Varför tror han inte att Aina är den han söker, *Aina den enda*?
- Hur skulle du ha känt dig om det var du som mött mannen i gungstolen på natten?
- Mannen i gungstolen är rädd. Hur märks det? Vad är han rädd för?
- Hur ser det ut där Aina är hos sin morfar?
- Aina visar ett fotografi för sin morfar. Varför gör hon det? Vem är det på fotografiet?
- Vilka längtar Aina efter? Varför är de borta?
- En påse hängde plötsligt på dörrhandtaget när Aina hälsade på sin morfar julen innan. Vad var det i den? Varför tycker Aina och hennes morfar att

påsen är ett mysterium?

j) Hur beskrivs Ainas morfar och hennes kompisar Lovisa och Linus?

k) Vad ska Aina göra när morfar ska åka in till stan?

j) Vad tror du kommer hända i boken nu? Kommer Aina träffa den lille mannen i gungstolen igen? Vad tror du händer på Ainas cykeltur?

4. Sammanfatta innehållet

Sammanfatta innehållet i de två första kapitlen. Vad hände i början, vad hände i mitten och vad hände i slutet?

DISKUSSIONSUPPGIFTER DÅ KLASSEN LÄST UT BOKEN

Låt eleverna diskutera följande frågor med varandra och diskutera dem sedan i helklass. (Ställ bara de frågor som du tycker passar för dina elevers ålder och mognad).

1. Övergripande frågor om boken

a) Vad tycker du om med boken? Finns det något du tycker speciellt mycket om? Finns det något du inte tycker om?

b) Nu när du vet vad boken handlar om, passar omslaget till boken? Vad tänker du nu kring bokens titel?

c) Vad tror du att författaren vill säga med boken? Vad är bokens budskap?

2 Personer i boken

a) Hur beskrivs Aina, huvudpersonen i *Gunga åt Söder och Norr*?

Aina betyder den enda. Hur tror du det är för Aina att vara utvald till att rädda människorna i Norr? Hur tror du hon känner när Tolerumeus ber henne om hjälp? Hur känner hon sig när hon ska ta på sig kläderna som alla bär i Norr och bege sig iväg?

Hur tror du hon känner då hon kommer till bergen i Norr och ser alla skjul och människor som blivit förda dit?

Hur känner Aina när Tora och Aylin vill vara med i midsommardansen?

b) Aina har en nära relation till sin morfar Alvin. Hur skulle du beskriva honom?

c) Lovisa och Linus är syskon. Vad tycker du är deras typiska egenskaper?

d) Elmi följer Aina genom Norr. Vad gör han till en bra följeslagare?

e) Tolerumeus liknar inga andra Aina träffat. Hur skulle du beskriva hans sätt att vara och prata?

f) Aina lär känna Rindi i Söder. Hur skulle du beskriva henne? Och hur är hennes bror Graip och deras syskonrelation?

3. Funktionsvariationer, teckenspråk och möjligheter

a) Aina träffar Mira i Norr. Hon hjälper Aina och ger henne råd om hur hon ska ta sig till Söder. Hon styrs inte av diktatorn Misil. Varför kan inte Misil styra henne?

b) Aina kan teckenspråk eftersom hennes lillebror har en hörselnedsättning. I boken pratar Aina teckenspråk med Lovisa, Linus och Elmi. Ibland skulle det vara lättare att prata med varandra på teckenspråk än på talat språk. I vilka situationer kan det vara det? Kan du säga något på teckenspråk?

Hörselskadan som Ainas lillebror och synskadan som Mira har är en funktionsnedsättning. Alla människor har olika funktionsvariationer. Vad tycker du är speciellt med dig? Vad är bra med det? Är det något som är svårt med det?

4. Inlighetens kamp - en strid för tolerans

a) Aina hittar Inlighetens spegel hos Tora och Aylin. Varför har spegeln detta namn? Vad händer när Aina ser Aylins spegelbild i Inlighetens spegel?

b) Misil styr folket i Norr genom en helt annan spegel, härskarspegeln. Hon bestämmer hur folket i Norr ska se ut, vad de ska göra och vad de får säga. Hur tror du att det är att leva i Norr, där man inte får se ut eller göra vad man vill? Hur skulle du känna?

c) Tora och Aylin är nyinflyttade i Solsäter, men byborna beter sig märkligt. Vad gör byborna som innebär att Tora och Aylin inte känner sig välkomna? Varför tror du att de beter sig så? Hur skulle du känna om du var nyinflyttad och blev bemött på det sättet?

Vad gör Aina och vad gör hennes morfar då Tora och Aylin blir dåligt behandlade? Vad gör Oskaria? Vad skulle du ha gjort?

d) Om du hade varit med i lägret i Norr då Graip satte sig på vägen och började spela på sin flöjt och alla kom ut ur sina skulor för att tillsammans göra motstånd. Hur skulle du ha känt? Hade du varit rädd? Varför tror du att Misil inte klarar av att spegla sig i Inlighetens spegel?

e) Vi kan alla försöka hindra att någon blir dåligt behandlad och visa att vi välkomnar alla. Om det kom en ny elev i din klass eller om någon av dina klasskompisar känner sig utanför, vad kan du göra för att hen ska känna sig som en del av klassen?

Vad tycker du, är det viktigt att alla människor ska få vara den de är? Varför/ varför inte?

SKRIVÖVNINGAR

1. Föreställ dig att du hade Inlighetens spegel. Beskriv vad som händer då du och en kompis tittar på varandra i spegel. Berättelsen behöver inte ha ett slut utan skriv i ett bestämt antal minuter. Viktigt! Du ska inte sitta och fundera, utan bara börja skriva! Det spelar ingen roll om du blir klar på den utsatta tiden eller ej!

2. Välj ut en av karaktärerna och skriv en berättelse om den som utspelar sig i Söder eller Norr innan bokens händelser. Vad gjorde Tolerumeus då? Eller Rindi? Graip? Misil? Välj en karaktär ur boken och fantisera fritt!

3. Skriv ner en fråga till författaren på papper. Byt papper med den som sitter bredvid och svara på frågan som om du vore författaren själv.
Exempel: Vad inspirerade dig när du skrev? Vilken karaktär skulle du säga att du är mest lik?

INTERVJUÖVNING

Arbeta två och två. En intervjuar medan den andra väljer en av bokens karaktärer och låtsas vara den. Den kan exempelvis vara Aina, morfadern, Lovisa, Linus, Elmi, Misil, Tora, Aylin, Tolerumeus, Graip, Rindi eller Oskaria. Intervjuaren funderar ut minst fem frågor att ställa till karaktären.

BILDÖVNINGAR

1. *Gunga åt Söder och Norr* har bara illustration på framsidan men du kan själv skapa illustrationer av en eller flera karaktärer, miljöer eller händelser utifrån din egen idé som du har skapat dig efter att ha läst boken. Det kan till exempel vara Tora och Aylins smedja, midsommarfirandet, då Aina tittar i Inlighetens spegel, torget där Rindi spelar Frihetens melodi, lägret i Norr eller lägerelden utanför grottan. Gör en illustration utifrån dina tankar.

2. När du är klar, fundera på vad som fick dig att välja just det du gjorde. Prata med dina klasskamrater, hur tänkte de när de valde bland sina idéer?

TIPS!

Det finns många webbplatser som ger tips på hur man kan jobba med frågor som rör tolerans, mångfald och barnens rättigheter.

Besök till exempel

Teskedsorden , www.teskedsorden.se

Rädda Barnen, www.raddabarnen.se

Bris, Barnens rätt i samhället, www.bris.se

Barnombudsmannen, www.bo.se

Det finns många bra webbplatser där du kan lära dig teckenspråk.

Till exempel UR:s webbplats, www4.ur.se/teckensprak

och Stockholm Universitets webbplats

www.ling.su.se/teckenspraksresurser/teckensprakslexikon

Mer om läsförståelse och strategier för att förstå texter,

www.enlasandeklass.se

